

ԼՐԱՏՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԻՑ

Այագանի նոր վեպը՝ «Ճանապարհին». — Լոյս տեսաւ Հայաստանի Կեդրոնական Խորհուրդի քարտուղար Այագանի վեպը՝ «Ճանապարհին» խորագրով: Վրաստանի Խորհրդային Գրողների Ֆեդերացիայի Հայկական սեկցիան, Փետր. 18ին, Թիֆլիսում, Տպագրիչների Ակումբում կազմակերպեց գրական դատ այդ վեպի մասին:

«Առողջ կենցաղ». — Երեւանում լոյս տեսաւ «Առողջ կենցաղ» անունով պատկերազարդ Հանդէս որի նպատակն է բարձրացնել արտադրական բանւորութեան եւ գիւղի աշխատաւորութեան կուլտուրառողջապահական գիտելիքները, ինչպէս եւ նոր սերունդի ֆիզիքական եւ մտային կարողութիւնները: Նա Հին ձեռնոց կեանքին հակադրելու է նորն ու առողջը: «Առողջ կենցաղ»ը Հանդիսանալու է Հայաստանի կուլտուրական յեղափոխութեան կարեւորագոյն գործոններից մէկը: Թերթի Հասցէն՝ Երեւան, Սպանկոբեան փողոց թիւ 27, «Առողջ կենցաղ»ի խմբագրութեան:

Շիրվանգադէ. — Հայաստանի Պետհրատը լոյս է ընծայել Շիրվանգադէի երկերի լիակատար ժողովածուն:

Դարբինի Սունգուլեանի «Պեպոն» քուրֆերեն. — Դերասան Մկրտիչ Ջանանը Գ. Սունգուլեանի «Պեպոն» թարգմանել է թուրքերէն լեզուով, որը առաջին անգամ խաղացել է Երեւանի պետական թատրոնում Քաղլուսլարի թրքական խմբի կողմից:

Մ. Դարբինեանի «Սասիբա» պիեսը. — Մ. Դարբինեանը գրել է «Սասիբա» պիեսը, որ ներկայացւեց Տպագրիչների Ակումբում: Պիէսում ցուցադրւած են Բանկօօպի արհեստական պոչերը, խորհրդային հիմնարկներում բոյն դրած բիւրոկրատիպերը, եւայլն:

Հայկիմօն 1929—30 քւիմ. — Հայկիմօն այս ջրջանում իր ծրագրի մէջ մացրել է հետեւեալ նկարները. —

1. «Ազգացեան ջրվեժի մօտ». — Հակակրօնական ֆիլմ է, որ ցուցադրւեց Հայաստանի կինօթատրոններում:

2. «Առաջին հառապայքներ». — Պիոներական կեանքն է ցուցնում:

3. «Անուշ». — Նիւթը վերցւած է Յովհաննէս Թումանեանի Համանուն պօէմայից: Սցենարիոյ մշակման ժամանակ պատկերի մէջ է մըտցւում 60ական թուականների Լուսայ գիւղացիութիւնն իր կենցաղային նիստ ու կացով: Այդ նպատակով օգտագործւելու են Յով. Թումանեանի միւս երկերը, «Լուսեցի Սաքօն», «Բախտը» եւն.: Երաժշտական նազակցութիւնն «Անուշ»ի պատկերների համար յանձնւած է երաժշտագէտ Սպիրիտոն Մելիքեանին, իսկ որպէս նկարիչ Հրաւիրւած է Մ. Սարեանը, որը պէտք է պատրաստի ղեկորացիաները եւ կոստիւմները բնորոշ Հայկական ոճով:

4. «Ուսայն». — Երչալոյս Տէր-Յովնանեանի սցենարիօն: Նկարը պատկերելու է մանր բուրժուական միջավայրի ազդեցութեան տակ կոմունիստական տեսաւարի ալլասերվիլը եւ դրան հակակշիռ գործարանային բանւորների ակտիւ մասնակցութիւնը սոցիալիստական ճրցակցութեան մէջ:

5. — «Կիկոս». — Նիւթը վերցւած է Համանուն վեպից: Նիւթը՝ քաղաքացիական պատերազմը Հայաստանում եւ հայկական գիւղի դրութիւնը Դաշնակցականների օրով: Պատկերը մշակւում է որպէսկոմիտեական բնույթով: Գլխաւոր դերի կատարումը յանձնւում է գերատան Խաչանեանին:

6. «Շուր եւ Շուրուր բիւրոկրատիզմի քաբերում». — Կոմիտեական ժապաւէն, որը պատկերե-

լու է խորհրդային ապարատի դուռը եւ պետապում եւ քաղաքականութիւնն ազաւարդ ընդհանրապէս վերաբերող ծոծնանքներ:

7. «Քաղաքականութեան Մեքիկայից».— Նկարի ճէջ ծաղրում է Դաշնակցականների պետական սխտեմը, ծառնաւորապէս զուռնայի տակ պարող նրանց «գեմոկրատական պարլամենտը»: Սցենարիօն՝ Ե. Զուբարի:

Վերջանում են նաեւ Հետեւեալ սցենարիօնները.

«Զանգեզուր».— Այստեղ դաշնակցական ձի խմբապետի քաջագործութիւններն են ցոլանալու: Սցենարիօ՝ Ակսել Բակունցի:

«Աւետիսի բախար».— Սցենարիօ՝ Գ. Զախիրեանի: Նիւթը վերցւած է կոլ-տնտեսութեան շինարարութիւնից:

«Փոխարինող».— Լենինականի տեքստիլ գործարանում կոմերիտների սոցիալականութեան ճէջ ունեցած ծառնակցութիւնն է պատկերւելու:

Բանուրահան տուն».— Սցենարիօն՝ Ս. Մանուկեանի: Կինօ-Սատիրա, որի ճէջ ցոյց են տրուում բանուրական տների շինարարութեան թերութիւնները երեւանում:

«Արեւալոյս».— Յուլյանում է իր ճէջ շրջագործկոմի նախագահի պաշտօնում գեղջկուհիի առաջ քաշւիլը:

«Քաջ նազար».— Սցենարիօն՝ Ա. Տէր-Յովհաննէանի: Քաղաքական պամֆլետ Դաշնակցականների դէմ:

Բացի սրանցից Հայկինոյի 1929—30 թւի ծրագիրը նախատեսում է բաց թողնել նաեւ կուլ-տուրական ֆիլմեր՝ «Անձեղ ոճրագործներ», «Պոլիգրաֆ - արդիւնաբերութիւն» (գիրքը ծառնաների ճէջ), «Զորագետ», «Մասնաները խաւարի դէմ» (անգրագիտութեան վերացում), «Հայաստանի լեռնային արդիւնաբերութիւնը», «Հայաստանի ջրային հարբատութիւնները, եւայլն:

Երեւանի պետական կոմսերվատօրիայում. — Կոմսերվատօրիայի սիմֆօնիկ օրգէստը ղեկավարում է ղերիթէօր Բուրաղեանը, իսկ երաժշտապէս Կարօ Զաքարեանի ղեկավարութեամբ պատրաստում է բառաձայն երգեցիկ խումբ՝ 80 հոգուց, որը շուտով հանդէս կը գայ իր համերգներով:

Միւսայի նալբանդեանի ցուցահանդէսը. — Հայաստանի Պետական թանգարանում Միւսայի

Նալբանդեանի ծննդեան 100ամեակի սոթիւ բացեց ցուցահանդէս, ուր ցուցադրած են նալբանդեանի նամակները, լուսանկարները, իրերը, գրքերը, ծածուրում լոյս տեսած յղուածները, եւայլն:

Շիրվանզադէի յորեղեանը Լենինականում եւ Թիֆլիսում. — Լենինականի պետական թատրոնում տունեց վիպասան-դրամատուրգ Շիրվանզադէի գրական գործունէութեան 50ամեայ յորեղեանը:

Վաստակաւոր դերասանուհի Արուս Ոսկանեանի եւ բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեանի ուղեկցութեամբ բեմ դուրս եկաւ Շիրվանզադէն եւ ողջոյնի ճառերից յետոյ նա խօսողներին պատասխանեց ողբերկալ ճառով:

Շիրվանզադէի գրական գործունէութեան 50ամեայ յորեղեանը Թիֆլիսում տունեց Փետր. 27ին, Ռուսթավելու համերգային դահլիճում: Վրաստանի Լուսժողովոյ Դ. Կանդելակէն հակիրճ ճառով բնորոշեց Շիրվանզադէին որպէս Անդրկովկասեան ժողովուրդների կուլտուրական կապի ցայտուն սիմվոլը: Նա կէս դար իր գրականութեամբ, ասաց Կանդելակէն, խարաղանել է բուրժուական նեխած կեանքն իր բնորոշ կողմերով: Ապա համարուեց Շիրվանզադէի հետ:

Շիրվանզադէի գրական ստեղծագործութեան ընդարձակ եւ բազմակողմանի վերլուծութիւնը տունեց Արտաշէս Կարինեանը: Այնուհետեւ ողջոյնի խօսքերով հանդէս եկան, Վրաստանի Գրողների Ֆեդերացիայի կողմից Գ. Ռոբակիձէն, Պետհամալսարանի գիտական աշխատաւորների կողմից Պրօֆ. Նուցուբիձէն, Դեղարւեստի գործիչների Անդրկովկասեան Կոմիտէի ներկայացուցիչ Արաշէլին (յայտնեց, որ Կոմիտէն մեծարել է Շիրվանզադէին Անդրկովկասեան վաստակաւոր գեղարւեստագետի տիպոսով), Վրաց ակադեմիկ դրամայի կողմից դերասան Վասաձէն, Վրաստանի Գրողների Ֆեդերացիայի հայկական սեկցիայի կողմից Մարգար, հայ ակադեմիկ պետդրամայի կողմից դերասան Արմէնեան, դերասանուհի Մասուրեան (իր կողմից), Թուրք գրողների կողմից՝ Աղիզով, Թուրք ակադեմիկ պետդրամայի կողմից՝ Բաղերովը, իսկ վրացի բանաստեղծ Գրեղաշվիլին կարգաց յորեղեանի «նամուս» վէպից իր թարգմանած հատւածը:

Վերջում հանդէս եկաւ Շիրվանզադէն:

— Թէեւ ես ֆիզիքապէս տկար եմ, — ասաց նա, — բայց հոգեպէս զեռ երիտասարդ եմ եւ տես-

ներով ի՞նչ հայրենի երկրի սոցիալիստական շինարարութիւնը, է՛լ աւելի եւ՛ որդեւորում եւ պարտաւորութիւն եւ՛ զգում շարունակել ի՞նչ գործը:

Կոմիսսարի եւ Ալ. Սպենդիարեանի գործերի հրատարակութիւնը. — Երեւանի Պետհրատին կից Մուգ սեկտորը տպագրում է Կոմիտասի ձայնագրած անտիպ ժողովրդական երգերի ժողովածուն. տպագրութեան է՛լ յանձնելու նաեւ երաժշտագետ Ալ. Սպենդիարեանի անտիպ աշխատութիւնները:

Անիի ցուցահանդեսը. — Երեւանի Հայ պետ. թանգարանը Էրժիտաժի եւ նիւթական կուլտուրայի պատմութեան Ակադեմիայի Հետ ձիասին, Լենինգրատում կազմակերպում է Անիի ցուցահանդէսը: Բաց ի թանգարանի տրամադրած էքսպոնատներէր, որոնք կազմում են զգալի տոկոսը Անիի իրերի, ցուցադրելու է նաեւ Էրժիտաժում գտնուող Անիի ժողովածուն: Վերջիններից արժէքաւոր են ծանաւանդ որմանկարների երեք թեկոնները: Բաց ի այն խոշոր նշանակութիւնից, որպիսին ներկայացնում են Անիի նիւթերը, նրանց ցուցադրումը Էրժիտաժում գտնուող նոյն կուլտուրայի իրերի համադրութեամբ (կաւէ ամաններ պարսկական Ռէա եւ Վերաբին քաղաքատեղիներում կատարած պեղումներից, 12րդ դար, ինչպէս եւ նոյնանման Եգիպտական, Սպանո-Մավրիտանական բետորեան արեստի իրերի) ներկայացնում է յատուկ շահեկանութիւն եւ հնարաւորութիւն է տալիս պարզաբանելու Անիի կուլտուրայի Հետ կապւած ձի շարք գիտական պրոբլէմներ:

Ցուցահանդէսը կազմակերպելու գործում ծասնակցութիւն ունին ակադեմիկ Մարրը եւ պրոֆ. Օրբէլին:

«Փարսաղանը». — Թիֆլիսի Պետհրատը լոյս ընծայեց Մ. Դարբինեանի նոր գիրքը — «Փարսաղան»:

«Պարսկահայ նորագոյն աշուղներ». — Լոյս տեսաւ գրականապետ-բանասէր Արամ Երեմեանի «Պարսկահայ նորագոյն աշուղներ» նոր գիրքը, որ պարունակում է իր ձեռք հեռու աշուղները. — Միսկին Մաթէոս, աշուղ Ալահվերդի, Մարտիրոս Մանուկեան եւ Միսկին Ստեփան: Գիրքը, որ բաղկացած է 120 էջից, զարգարում է աշուղ Ալահվերդու նկարող եւ ձեռագրի նմուշով: Գիրքն ունի նաեւ ձի բառարան՝ օտար եւ անհասկանալի բառերի համար: Ստանալու համար դիմել՝ «Handes

Amsorya» VI 1/2 Mechitharistengasse Vienne (Autriche): Գինն է 2 ֆրանք:

«Օսար Մարդը». — Լոյս տեսաւ Երեւանի Պետհրատի կողմից շնորհալի պրոլետ գրող Գեղամ Սարեանի «Օտար Մարդը» վէպիկը:

Փանոս Թերլեմեզեանի ցուցահանդեսը. — Թիֆլիսի Հայարտան դահլիճում բացւեց նկարիչ Փանոս Թերլեմեզեանի նկարների ցուցահանդէսը, ուր ցուցադրւած են պէյզաժ, պորտրէտ, ժանր, նատյւր մորտ, եւայլն: Նկարներից աչքի են ընկնում՝ «Պատերազմի արհաւիրքներ», «Գործիսի Հէքեաթային անտառանձան ժայռեր», «Միջնադարեան պէյզաժ», «Շվեդացի արձանագործը», «Նիադարայի ընթացքը», եւայլն:

«Երգեր Խորհրդային». — Լոյս տեսաւ «Երգեր Խորհրդային» նորագոյն պօէզիայի ընտիր նմուշների ժողովածուն, որ կազմում է «Պրոլետար» յաւելումը: Նիւթեր ունին՝ Յակոբ Յակոբեան, Եղիշէ Զարենց, Ազատ Վշտունի, Ալադան, Մկրտիչ Արմէն, Ադ. Վարդանեան, Աբով, Ն. Զարեան եւ ուրիշները:

Արագու «Այլը վախեցած Հանգստ». — Վրաստանի Պրոլետ-Գրողների Ընտրացայի Հայկական սէկցիան Կաշեգործների Ակումբում, մարտի 23ին, կազմակերպեց գրական դաս ուղեկից գրող Արագու «Աչքը վախեցած Հանգստ» շուրջը:

Հայ աշուղների երեկոյթներ. — Յայտնի երգիչ Շարա-Տալեանը կազմակերպում է ձի շարք երեկոյթներ նւիրւած Հայ աշուղներին (Սայաթ-Նովա, աշուղ Զիւանի, Շիրին, եւայլն): Մինչեւ օրս երեկոյթ-համերգներ կազմակերպել է Երեւանում, Թիֆլիսում, Բաքում եւ ամէն տեղ գտել է ջերմ ընդունելութիւն: Այժմ Շարա-Տալեանի անւամբ էլ Լենինականում սկսել է տալ իր երեկոյթները: Դրանով երգիչը վառ է պահում ժողովրդի ձեռք աշուղական երգը:

Նար-Դոսի «Ապանւած Աղաւնի»ն. — Վրաստանի Խորհր. Գրողների Ֆեդերացիայի Հայկական սէկցիան Մարտի 20ին, Տալաղիչների ակումբում կազմակերպեց գրական դաս Նար-Դոսի «Ապանւած Աղաւնի» վէպի շուրջը, որ ձեռք հեռու արժէքներ ունի:

Մարտիրոս Մազմանեանի «Նանի»ն. — Վրաստանի Պետհրատը հրատարակեց երկամասրդ երա-

ժիշտ Մարտիրոս Մաղմանեանի «Նանի» ձեռագրը, դաշնամուրի նւագակցութեամբ, հայերէն եւ թուրքերէն տէքստով:

«Հոկտեմբեր».— Լոյս տեսաւ Վրաստանի պրոլետ-գրողների հայկ. սէկցիայի «Հոկտեմբեր» գրական. գեղարուեստական ժողովածուն (3 զիրք), ուր արժեքաւոր նւթեր ունին Յակոբ Յակոբեան, Արազի, Մ. Դարբինեան, Հովսիսիմէ Պօղոսեան, Մ. Պետրոսեան, Պայտաւո, Ռուբէն Աղաբաբ եւ ուրիշներ:

Մեր դերասան դերասանուհիներ. — Երեւանում են գտնուում Տեր յայանի դերասան-դերասանուհիները՝ Արուս Ոսկանեան, Յասմիկ, Օլգա Գուլաղեան, Յովհաննէս Արէլեան, Միքայէլ Մանուէլեան, Յովհաննէս Ստեփանեան, Գրիգոր Աւետեան, Մկրտիչ Ջանան, Հրաչեայ Ներսիսեան, Աւետ Աւետիսեան, Խաչանեան եւ ուրիշներ:

Թիֆլիսում. — Տեր-Դաւթեան, Վարդուհի, Մայսուրեան, Ալիսանեան, Արմէնեան Արմէն, Արմէնեան Դուրեան, Բերդեան, Մամիկոնեան, Աղայեան (այժմ քաջած է բեմից) եւ ուրիշներ:

ՄԵՐ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

Երեւանում ապրում են հետեւեալ արժեքաւոր գրողները. — Ստեփան Զօրեան, Դերենիկ Դեմիրճեան, Միք. Մանուէլեան, Վահան Միրաքեան, Ալազան, Աղաս Վշտունի, Ե. Զարենց, Ակսել Բակունց, Մկրտիչ Արմէն, Անուշաւան Վարդանեան, Նալիլի Զօրեան, Գէորգ Աբով, Սարգիս Մելիքսեթեան, Անուշ, Արաքս, Յովհ. Մայիսանեան, Կոստ. Մելիք-Շահնազարեան, Լեւ-Կամսար, Եւայն:

Թիֆլիսում են գտնուում. — Արազի, Աղասի Վարդանեան, Մատթ Պետրոսեան, Մարգար Աւետիսեան, Մերոն Թորգոմեան, Նար Դոս, Յակոբ Յակոբեան, Շիրվանզադէ, Վէսպէր, Մատ. Դարբինեան, Գ. Մելիքեան եւայն:

Լեւինապետում. — Գեղամ Սարեան, Ատրպետ:

Դիլիջանում. — Վ. Նորենց:

ՄԵՐ ԵՐԱԺՆԱԳԷՆՆԵՐԸ

Մեր երաժշտագէտները ցրած են զանազան քաղաքներում. Ընդհանուր պատկերն է հետեւեալը.—

Երեւանում են ապրում Ռոմանոս Մելիքեան, Անուշաւան Տէր-Ղեւոնդեան, Սպիրիտոն Մելիքեան, Ովսաննա Տէր. Գրիգորեան, Կարօ Զաքարեան եւ Միքայէլ Միրզոյեան:

Թիֆլիսում են կեդրոնացել Արմէն Տիգրանեան, Սարգիս Բարխուդարեան, Արշակ Աղամեան, Աղաս Մանուկեան եւ Վ. Տալեան:

Բագու. — Անտոն Մայիլեան:

Գանձակ. — Գուրգէն Միրզոյեան:

Լեւինգրադ. — Քրիստ. Քուշնարեան եւ Յարօ Ստեփանեան:

Մոսկուա. — Մուշեղ Աղայեան եւ Ա. Խաչատրեան:

ՄԵՐ ՀԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐԸ

Երեւանում աշխատում են հետեւեալ ճարտարապետները.—

Ալադեմիկոս Թաճանեան, Ն. Բունիաթեան, Ա. Հարոնեան Ա., Ավանէսեան Ա., Ասոյեան Մ., Հալաթեան Կ., Յակոբեան Ռ., Մաղմանեան Մ., Մելիք-Մարտիրոսեան Ա., Մարգարեան Ով., Սաֆարեան Ս., Քոչար Գ. եւ ուրիշներ:

Թ.Ղ.Թ.Ա.Կ.Ի.Ց

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Անահիտ քիւ 5.— Պ. Կ. Յ. Բասմաջեանի յօդուածին մէջ, էջ 121, Ա. սիւնակ, տող 12, «Եւրոպական»ը կարդալ՝ հայերէն: Իսկ Բ. սիւնակ, տող 20, «խոց ծի երնէ»էն ետք աւելցուր՝ որ զմիսն ուսէ, եւ մեծ եւրա լինի: Նոյնպէս, նոյն սիւնակ, տող 3, «ուտող»ը կարդալ՝ ուսուող:

Անահիտ, նոյն քիւ.— Թլկուրանցիի Տաղ ի վերայ դատաստանի.— Պ. Բիւրտեանի ունեցած ձեռագիրը 1681ին գրուած է եւ ոչ թէ 1881ին: Տող 9, գունճ, ուղղել՝ գունդ: